

3.1 PEDAGOG V ZAJETÍ ODPOVĚDNOSTI

Každý den se tisíce žáků škol v tělesné výchově a členů provozujících rozmanité druhy sportů vydává vstříc **nástrahám a nebezpečím** vyplývajících z těchto činností. **Je to úděl pedagoga.** Stačí málo a stojí před soudem. Případů jsou stovky a případ učitelky, která se vrhla do nezajištěné studny, aby zachránila dva žáky nebo smrtelný úraz způsobený pádem branky připomněly, **na jak tenkém ledě** se pedagogové pohybují. Učitelka se stala hrdinkou, i když stačilo málo a mohla mít na krku stíhání kvůli ohrožení bezpečnosti dětí. Mladému žákovi školy však již život nikdo nevrátí a vyšetřující orgány a soudy budou mít již jen smutnou povinnost nalézt a potrestat zodpovědnou osobu a následně vynést trest.

A právě v těchto případech se jedná o **komplex odpovědností** spojených jak s **výkonem samotné činnosti a dozorem (dohledem)**, tak s odpovědností za **dodržení předpisů od zdravotní způsobilosti až po odpovědnost za svěřené prostory, sportovní nářadí a materiál.**

České školní inspekce **musí vyšetřit** každou rizikovou událost, která vznikne v rámci školní výuky a setří každoročně desítky až stovky případů. Dokonce až **před soudy** skončily v posledních letech **desítky pedagogů** například kvůli utonutí dítěte, zranění či usmrcení žáka na hřišti po pádu branky, kvůli úrazu na lyžařském výcviku, při cestě do kina nebo popálení od ohně. I když policie nezjistí žádné pochybení kantora při dohledu nad dětmi, musí se pedagogové řídit ještě **dalšími směrnicemi**, které nesmějí v rámci **prevence bezpečnosti a ochrany zdraví** opomíjet. V případě jejich nedodržení pak hrozí škole, řediteli či učitelům postihy. Pokud však dojde k tragédii, třeba s doživotními následky, může skončit pedagog ve vězení a s dluhem za léčebné výlohy. Obzvláště **tělocvikáři** jsou neustále jednou nohou v **kriminále**, jak často připomíná MŠMT. Někteří pedagogové si stěžují, že eliminovat **veškerá rizika nelze a žádný předpis nemůže počítat se všemi situacemi**, do kterých se mohou děti a sportovci dostat.

Jak zajišťovat bezpečnost, je popsáno například v **zákonech, vyhláškách** a v souvisejících státních normách včetně **metodických pokynů**. Bezpečnost se ve školách nyní řeší tak, že **ředitel každého zaměstnance poučí** o jeho povinnostech a odpovědnosti. Školy mají mít připravený **preventivní program a vypracované postupy**. Pedagog pak má za úkol **analyzovat** všechny rizikové podněty, **odstranit je a poučit žáky** o bezpečnosti. Odpovědnost je velká, ale jde především o svěřené žáky a sportovce. Musí se posoudit, zda dotčené osoby **učinily všechno, aby byly zajištěny bezpečnost a ochrana zdraví.**

Česká školní inspekce **prověřuje** bezpečnostní opatření ve školách a dodržování ostatních předpisů **rutinně** při běžných kontrolách. Pokud dojde k úrazu nebo jinému incidentu, musí rovněž **vyrazit na kontrolu.**

Ač se **různých teorií vyrojila od té doby spousta**, jasně vyhraněný názor na obecnou úpravu právní odpovědnosti za sportovní úrazy způsobené při výkonu sportovní činnosti, který by přijala široká veřejnost, se najít **nepodařilo.**

Shoda panuje v zásadě pouze v tom, že **beztrestnost nelze vztáhnout na všechny případy** sportovních aktivit. Rozkol už ovšem nastává při **stanovení hranic**, kdy sportovní úraz právní postih **zakládá**, a kdy **nikoliv**. Různé podmínky určení těchto hranic tak formulují autoři sportovně právní literatury i jednotlivá rozhodnutí soudů.

ODPOVĚDNOST PEDAGOGA ZA ÚRAZ ŽÁKA / STUDENTA / ČLENA SPOLKU

Jednání pedagoga mající za následek úraz studenta, nad nímž vykonává dohled, **může být způsobilé** naplnit skutkovou podstatu trestného činu **těžkého ublížení na zdraví** dle § 147 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „Trz“) anebo **ublížení na zdraví z nedbalosti** dle § 148 TrZ.

Pro rozlišení zda a případně jaká skutková podstata byla jednáním pedagoga naplněna, je nezbytné **posouzení intenzity** poškození zdraví a rovněž porušení **jaké důležité povinnosti** pedagoga vedlo k ublížení na zdraví. Platí totiž, že za naplnění skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 148 TrZ **není možné mechanicky považovat každé jednání**, jímž dojde k porušení jakéhokoliv předpisu, ale jen takové povinnosti, jestliže jejím porušením může snadno dojít k ublížení na zdraví.

Jak ve vztahu k **pedagogickým pracovníkům** judikoval Nejvyšší soud, vzhledem k **obecnosti a nekonkrétnosti vymezení povinností** uvedených jak v **zákoníku práce**, tak ve **vyhlášce**, **nelze dovodit**, že jejich porušení má bez dalšího za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví a že může k takovému následku dojít.

Ublížení na zdraví z nedbalosti bude tedy dle citovaného judikátu v praxi **školských zařízení** spíše výjimkou, neboť zde nebude dán předpoklad porušení konkrétně vymezené povinnosti vyplývající pachateli z jeho povolání nebo uloženou mu podle zákona, jenž může mít za následek ublížení na zdraví.

Ne každé porušení důležité povinnosti přitom zakládá dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu **trestní odpovědnost**. Za porušení důležité povinnosti lze považovat jen porušení takové povinnosti, **jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví**, kde tedy jejím porušením může snadno dojít k takovému následku.“ **Názorné vodítko** pro posouzení trestní odpovědnosti školského pracovníka nalezneme v usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. **6 Tdo 235/2003** ze dne 30. 7. 2003, ve kterém bylo judikováno: „*Pokud obviněná Mgr. A. Ř. dovolila jí svěřeným žákům koupat se na místě **potencionálně nebezpečném** (v prostoru jezu), **tolerovala** jejich výše popsané **rizikové činnosti** (skákání do vody a potápění se v prostoru jezu - pozn. autora) a **nevykonávala nad nimi náležitý dozor**, přičemž v důsledku toho došlo k utonutí jednoho z žáků, **naplnila tím všechny zákonné formální a materiální znaky zmíněného trestného činu** (těžké újmy na zdraví - pozn. autora).“*

Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí potvrdil správnost závěrů odvolacího soudu, který poukázal na **náročnost pedagogického dohledu** nad dospívající mládeží, když judikoval, že: *"Povinností obžalované bylo počínat si tak, aby ke škodě na zdraví jejich svěřenců **nedocházelo**, přičemž s ohledem na to, že se jednalo o zdravé a přiměřeně sebevědomé děti ve věku kolem patnácti let, **bylo její povinností upravit program** výletu právě tak, aby k možným škodám **nedošlo**. Je přitom obecně známou skutečností, že zejména chlapci tohoto věku (zvláště v přítomnosti dívek) mají **tendence přeceňovat své schopnosti**, a naopak jejich rozumové schopnosti jim **ne vždy umožní rozpoznat hrozící nebezpečí**. Právě s těmito okolnostmi měla také obžalovaná (jako graduovaný pedagog) **počítat**."*

Jakkoliv by si výše nastíněná problematika zasloužila **zevrubnějšího zpracování**, i z tohoto krátkého exkurzu se podává, že **pro vznik odpovědnosti pedagogického pracovníka** za úraz žáka na školním výletě **bude nutné prokázat**, zda a jakou **konkrétní důležitou** zákonnou povinnost **porušil**, zda došlo ke vzniku **škody** a zda v kontextu dalších událostí mělo právě

toto porušení povinnosti za následek vznik škody. **Při absenci** jakéhokoliv z těchto znaků pak **neбудe pedagogický pracovník za úraz studenta odpovědný.**

Celkově je možné konstatovat, že na úrovni **profesionálního sportu**, bude vzhledem k vysokým pojistkám hráčů k soudním sporům ohledně náhrady škody vzniklé úrazem způsobeným protihráčem patrně i v budoucnosti docházet pouze **minimálně**. Četnost případů z posledních let ovšem napovídá, že zcela jiná by mohla být situace na úrovni **amatérské**, kde už několik poškozených sportovců s náhradou škody u **soudu uspělo**. Dá se předvídat, že v této oblasti poroste četnost s právním vědomím sportovců a medializací jednotlivých případů. Úspěšnost žalobců - poškozených sportovců – podnítl další osoby k odškodnění za svá zranění cestou žalobami u občanskoprávních soudů. Je ale patrné, že u soudu by neměl končit každý faul končící zraněním. Mělo by jít pouze o zákroky, které očividně míří proti pravidlům daného sportu, stejně jako je tomu podle ustálené judikatury v zahraničí.

Podřídit by se, měly tomuto trendu také sportovní svazy a asociace. Měly by se snažit co nejvíce **zdokonalit pravidla svého sportu** a v disciplinárních rádech upravit sankce tak, aby se sportovec například mohl dovolávat **odškodnění** přímo prostřednictvím disciplinárního (či arbitrážního) řízení.

K takovým rozhodnutím by pak soudní orgán případně přihlížel jako k jedné z klíčových okolností pro své vlastní rozhodnutí v otázce právní odpovědnosti sportovce za vzniklý sportovní úraz a při náhradě škody.

PRÁVNÍ RÁMEC ODPOVĚDNOSTI

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (ObčZ) - PREVENCE §§ 2900 a násl.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (ZP) - § 301 Zaměstnanci jsou povinni... a násl.

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (TrZ)

Zákon o specifických zdravotních službách č. 373/2011 Sb., § 51 Posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání, k tělesné výchově a sportu

Vyhláška MZ 391/2013 Sb. o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu

Metodický pokyn MŠMT účinný od 1. 1. 2006 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních

Metodický pokyn MŠMT účinný od 1. 1. 2008 k zabezpečování provozu a údržby ve sportovních zařízeních, dětských hřištích a v tělocvičnách vydaný dne 13. 12. 2007

Směrnice MZ o péči při provádění tělesné výchovy, sportu a branně sportovní činnosti z roku 1981

Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). Dostupná z www.nsoud.cz.
